

Anne, Baba ve Çocukların Doğal Gözlemleri: Bir Kitapçı Ortamında Anne Çocuk mu? Baba Çocuk mu?

Naturalistic Observations of Mother, Father and Children: Is it Mother and Child in a Bookstore Environment? Or Father and Child?

Cansu Tutkun, Fatma Tezel Şahin

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

İlk kayıt tarihi: 15.06.2016

Yayına Kabul Tarihi: 23.09.2016

Özet

Kitapçılara gelen anne, baba ve çocukları doğrudan gözlemleyerek, çocuklarla en çok ilgilenen ebeveynin belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışma, nitel araştırma yöntemine dayalı olarak yapılmıştır. Doğal ortamda herhangi bir müdahale yapılmadan gerçekleştirilen gözlemler, Ankara ili merkez ilçelerinde yer alan 13 farklı kitapçıda gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın katılımcıları, 104 çocuk ve anne babalarından oluşmaktadır. Anne ve babaların çocuklarıyla ilgilenme durumları “Yapılandırılmamış ve Katılımcı Olmayan Gözlem” tekniğiyle gözlemlenmiştir. Araştırma sonucunda ev dışındaki ortamlardan biri olan kitapçalarda çocuklarla en çok ilgilenen ebeveynin anne olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Babaların çocuklarıyla nitelikli zaman geçirmelerini ve ev dışı ortamlarda da çocuklarıyla daha fazla ilgilenmelerini destekleyecek eğitim programları hazırlanarak, babaların katılımlarının sağlanması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Gözlem, kitap, kitapçı, anne, baba, erken çocukluk dönemi.

Abstract

The current study aiming at determining the parent taking care of their children the most by directly observing mother, father and children coming to the bookstores was carried out depending on Qualitative Research Method. The observations carried out without any interruption in the natural environment was conducted in 13 different bookstores in the central towns of the city of Ankara. The participants of the research were made up of 104 children and their mothers and fathers. The case of parents' taking care of children was observed through “Unstructured and Non-Participant Observation”. At the end of the research, it was found that the parent taking care of the children in the bookstore which is one of the outdoor environment is the mother. It is recommended that some educational programs that would support fathers to take more care of their children should be prepared for the fathers to allow them to spend more qualitative time with their children and they should be encouraged to participate.

Keywords: Observe, book, bookstore, mother and father, early childhood education.

1. Giriş

Özellikle son yüzyıllarda endüstriyel ve teknolojik gelişmelere paralel olarak, gerek kadınların iş hayatına daha fazla katılmaları gerekse de teknolojik ilerlemeler aile yapısında değişikliklere neden olmuştur. Geleneksel aile yapısının çekirdek aileye dönüşmesi, çalışan kadın sayısının artması, ev ortamındaki görevlerin kadın ve erkekler tarafından paylaşılması, çocuk bakımı ve eğitimi konusunda çocukla birincil derecede ilgilenen kişi olarak görülen annelerin yanı sıra babaların da çocukların hayatına daha fazla katılım göstermeye başlamasına, çocuk bakımı için sorumluluklarının artmasına ve böylelikle erkeklerin rollerinin değişmesine yol açmıştır (Engle, Menon, Garrett ve Slack, 1997; Güngörmüş Özkardeş ve Arkonaç, 1998; Tezel Şahin ve Özbey, 2009).

Ülkemizde değişen babalık rolüne bakıldığında özellikle her iki eşin de çalıştığı ailelerde babaların geleneksel tavırlarından uzaklaşıp, eşlerine destek olmaya başladıkları ve çocuklarıyla ilgili aktif katılımlarda buldukları söylenebilmektedir (Darga, 1999). Çarkoğlu ve Kalaycıoğlu (2012) tarafından yapılan araştırmada ise, Türkiye’de kadınların çocukların büyümesi ve yetiştirilmesinde temel rolü oynadığı düşüncesinin hem kadınlar hem de erkekler tarafından onaylandığı belirlenmiştir. Kadınların aile içindeki temel rolünün çocuklara bakmak ve yetiştirmek olduğu, erkeklerin bu konuda temel bir rol üstlendiği ailelerin ancak bir istisna olduğu vurgulanmıştır. Erkal ve Çopur (2013) tarafından yapılan bir başka araştırmada da çalışmayan kadınların çoğunluğunun, erkeklerin evle ilgili onarım işlerinden ve evin geçiminden, kendilerinin ise çocuk bakımı ve evle ilgili fiziksel ve bazı sosyal aktiviteleri yürütmekten sorumlu olması gerektiğine dair görüş bildirdikleri saptanmıştır. Çalışan kadınların ise ev işleri ve çocuk bakımına yönelik daha eşitlikçi bir anlayışa sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Bu bilgiler ışığında ülkemizde değişen babalık rollerinin, kadınların çalışıp çalışmama durumuna göre farklılık gösterdiği, annelerin ev kadını olması durumunda babaların özellikle çocuk bakımı ve eğitim konusunda geleneksel bir tutum sergiledikleri, anne ve babanın birlikte çalışması durumunda ise babaların sorumluluğu eşleriyle paylaştıkları söylenebilir.

Baba çocuk ilişkisini etkileyen faktörden biri annenin tutumudur. Bu açıdan annelerin destekleyici bir tutum sergilemeleri, babaların çocuklarıyla güçlü bir ilişki kurmalarına katkı sağlamaktadır (Thomas, Krampe ve Newton, 2008). Ayrıca babaların eşleriyle iyi bir iletişimlerinin olması da, babaların çocuklarıyla ilişkilerini olumlu yönde etkilemektedir (Harris, 2002). Baba- çocuk etkileşimini ve kalitesini etkileyen önemli faktörlerden biri de babanın işi ve çalışma koşullarıdır (Aldous, 1969). Çalışma koşulları açısından zamanının çoğunu iş hayatında geçiren ya da zor koşullarda çalışan babaların büyük bir kısmı, iş dönüşünde çocuğuyla zaman geçirmek yerine dinlenmeyi ya da gazete okumak, televizyon izlemek gibi hoşlandığı etkinliklerde bulunmayı tercih edebilmektedir (Razon, 1987). Bu durumun babaların çocuklarıyla aktif bir şekilde ilgilenme sürelerini etkilediğini ortaya koyan araştırmalar olmasına rağmen (Aldous, Mulligan ve Bjarnason, 1998; Daly, 1996), babaların çocuklarıyla etkileşimlerinde hem annelerin hem de babaların çalışma saatlerinin etkili olduğunu (Averett, Gennetian ve Peters, 2000; Biggart ve O’Brien, 2010) ayrıca babaların çalışma saatlerinden daha çok annelerin çalışma saatlerinin, baba çocuk etkileşiminin niteliğini etkilediği sonucuna ulaşan araştırmalar da bulunmaktadır (Norman, Elliot ve Fagan, 2014). Bununla birlikte babaların çalışma koşulları göz önünde bulundurulduğunda, babaların çoğunluğu ço-

cuklarıyla yeterli zamanı geçirdiğine inanmakta (Daly, 1996; Milkie, Mattingly, Nomaguchi, Bianchi & Robinson, 2004; Razon, 1987), ancak anneler babalarla aynı görüşü paylaşmamaktadır (Milkie, vd., 2004). Bu konuda yapılan bir araştırmada baba çocuk ilişkisinden en memnun olan annelerin öğrenim durumlarının ilkökul olduğu, annelerin eğitim düzeyi yükseldikçe, eşlerinin çocuklarıyla ilişkilerinden memnun olma düzeylerinin azaldığı belirlenmiştir (BAAKB, 1995).

Babaların çocuklarının sosyal, duygusal, bilişsel ve cinsel gelişimlerinde aynı zamanda akademik başarılarında önemli etkileri bulunmaktadır (Cooksey ve Fondell, 1996; Gadsden, 1995; Lamb, 2000). Babanın varlığı çocukların benlik saygısını, akademik başarılarını artırıp ve akran ilişkilerinde istikrarlı olunmasına katkı sağlarken, baba yokluğunun çocuklar için olumsuz sonuçları olabilmektedir. Bu durum sosyal problemlere, düşük akademik başarıya ve problem davranışlara yol açabilmektedir (Harris, 2002). Bu açıdan babaların çocuklarıyla yeterli ve nitelikli zaman geçirmelerinin çok önemli olduğu ve çocukların gelişimlerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Babaların rolleri ve sorumluluklarının daha fazla önem kazandığı günümüzde, baba çocuk ilişkisi, baba katılımı, babaların çocuklarıyla iletişimi gibi konularda yapılan birçok araştırma babalarla görüşmeler yapılarak (Entwisle ve Doering, 1988; McLaughlin ve Muldoon, 2014; Ünal ve Kök, 2015) ya da konuyla ilgili ölçekleri doldurmaları istenerek gerçekleştirilmiştir (Castillo, Welch ve Sarver, 2011; Flouri ve Buchanan, 2003; Ünlü, 2010). Bu noktadan hareketle; ev dışı ortamlarda çocuklarla öncelikli olarak ilgilenen yetişkinlerin gözlemsel kanıtlara dayanarak süreç içerisinde belirlenmesinin alana önemli bir katkı sağlayacağı, ayrıca anne baba ve çocukları doğal ortamlarda gözlemleyerek elde edilen verilerin, durumu en doğal ve gerçekçi bir şekilde ortaya koyacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda araştırma, ev dışındaki bir ortam olan kitapçılara gelen anne, baba ve çocukları doğrudan gözlemleyerek, çocuklarla en çok ilgilenen ebeveynin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmada çocukla en çok ilgilenen “Anne mi? Baba mı?” sorusuna yanıt aranmıştır.

2. Yöntem

Araştırmanın Yöntemi

Kitapçılara gelen anne, baba ve çocukları doğrudan gözlemleyerek, kitapçılarda çocuklarla en çok ilgilenen ebeveynin belirlenmesi amacıyla yapılan bu araştırma nitel araştırma yöntemine dayalı olarak yapılmıştır. Nitel araştırmaya dayalı çalışmalarda veri toplamadaki anahtar faktörlerden biri katılımcıların davranışlarının gözlemlenmesidir (Creswell, 2009). Bu araştırmada da anne ve babaların çocuklarıyla ilgilenme durumları “Yapılandırılmamış ve Katılımcı Olmayan Gözlem” tekniğiyle gözlemlenmiştir. Bu araştırmada gözlenecek davranışlar, araştırmacıların belirledikleri ev dışı ortamlardan biri olan “kitapçalarda”, çocuklarla en çok ilgilenen ebeveynin belirlenmesi amacıyla; kaydedilmesi daha önceden planlanan davranışları kapsamaktadır. Katılımcı olmayan gözlem yaklaşımında gözlemci, dışarıdan hiçbir etki etmeksizin gözlem yapmaktadır (Creswell, 2009).

Alan ve Katılımcılar

Doğal ortamda herhangi bir müdahale yapılmadan gerçekleştirilen gözlemler, Ankara ili merkez ilçelerinde yer alan 13 farklı kitapçıda 2015 yılının son 3 ayı ve 2016 yılının ilk 2 ayında, toplam 5 aylık süreçte gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın katılımcıları, 104 çocuk ve anne babalarından oluşmaktadır. Çocukların 49'u (%47,1) kız, 55'i (%52,9) erkektir. Çocukların 9'u (%8,7) üç yaş, 71'i (%68,3) dört yaş ve 24'ü (%23) beş yaş grubundadır.

Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan "Gözlem Formu" kullanılmıştır. Gözlem formu iki bölümden oluşmaktadır. 1- Çocukla en çok ilgilenen yetişkine karar verilmesine ilişkin gözlemlenecek davranışlar, 2- Gözlemci notları ve yorumları. Gözlem Formunda öncelikli olarak çocukla en çok ilgilenen yetişkine karar verilmesi amacıyla belirli davranışlara odaklanan gözlem kodları yer almaktadır. Bu kodlar anne ve babaların çocuklarıyla ne şekilde ilgilenebilecekleri göz önünde bulundurularak belirlenmiştir: Kitapçılarda, çocuğun elini tutma, çocuğa müdahale etme (çocuğu sözel olarak yönlendirme, duruma göre "yap-yapma, bak-bakma" vb. müdahalelerde bulunma), çocukla kitap hakkında konuşma, çocukla birlikte kitapları inceleme, kitabı seçme, kitabın parasını ödeme gibi. Gözlem formunun ikinci kısmı ise gözlemcilerin gözlemledikleri özel durumları belirtebilecekleri notlar ve yorumlar kısmından oluşmaktadır. Gözlemci, anne baba ve çocukları gözlemlerken dikkatini çeken, özel durumları bu kısma yazarak not almıştır.

Veri Toplama Süreci

Gözlem süreci aşağıdaki aşamalarda gerçekleştirilmiştir: Araştırmanın amacı belirlenerek Gözlem Formu hazırlanmıştır. Gözlemlerin gerçekleştirileceği, anne ve babaların çocuklarıyla birlikte gelebilecekleri ev dışı ortamlardan biri olan "kitapçılarda" gözlem yapılmasına karar verilmiştir. Gözlemleri gerçekleştirecek olan araştırmacılara iki hafta süresince haftada 2,5 saatlik eğitimler verilmiştir. Gözlem yapılacak kitapçılarda 10 çocukla pilot gözlemler gerçekleştirilmiştir. İlk gözlemlerde yaşanan durumlar, problemler tartışılarak gerekli düzenlemeler yapılmış ve asıl gözlemler gerçekleştirilerek "Gözlem Formları" doldurulmuştur.

Gözlemciler kitapçılarda, anne ve babaların gözlemlendiklerini fark etmemeleri için doğal bir şekilde ortamda kitapları incelemişlerdir. Bu süreçte çocuğuyla birlikte kitapçılara gelen ebeveynleri gözlemlemişlerdir. Okul öncesi dönemde bulunan bir çocuk kitapçıya geldiğinde; gözlemcinin ilk görevi, çocukla en çok ilgilenen yetişkine karar vermek olmuştur. Eğer çocuk tek bir yetişkinle kitapçıya geldiyse, bu yetişkinle çocukla en çok ilgilenen kişi olarak kaydedilmiştir. Eğer çocuk birden fazla yetişkinle kitapçıya geldiyse, gözlemci çocuğun elini tutan, çocuğa müdahale eden, çocukla kitap hakkında konuşan, çocukla birlikte kitapları inceleyen gibi kategorilerden en fazlasını çocuğuyla birlikte gerçekleştiren yetişkini, çocukla en çok ilgilenen yetişkin olarak kaydetmiştir. Her bir gözlem, çocukla en çok ilgilenen yetişkine karar verilmesi süresince devam etmiştir. Çocukla ilgilenen yetişkine karar verilemeyen gözlemler analiz dışı bırakılmıştır. Gözlem süresi 10 dakika ile 20 dakika arasında değişmiştir.

Verilerin Analizi

Gözlemler sonucu elde edilen verilerin analizinde gözlem formunun ilk kısmına ait kodlar bilgisayar ortamına kaydedilmiştir. Bu kodların analizinde SPSS programından faydalanılarak frekans (f) ve yüzdeler (%) belirlenmiştir. Gözlemci notları ve yorumlarından oluşan gözlem formunun ikinci kısmına ait verilerin analizleri, içerik analizleriyle gerçekleştirilmiştir. Bu amaçla toplanan verilerin önce kavram-sallaştırılması, daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde kategorilere ayrılması ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması gerekmektedir (Tavşancıl ve Aslan, 2001; Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu bağlamda elde edilen notlar ve yorumlar birkaç kez okunarak, anlamlı bölümlere ayrılmıştır. Kendi içinde benzer anlamlar taşıyan bölümler, bir araya getirilerek kategoriler oluşturulmuştur. Ardından anne ve babalardan elde edilen veri setine numaralar verilerek numaraların önüne Gözleme ilişkin “G” kodlaması yapılmıştır. Her bir veri de çocukla en çok ilgilenen yetişkin için numaraların yanına “Anne” ya da “Baba” kodlaması yapılarak gerekli durumlarda doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

3. Bulgular

Bu bölümde gözlem formunda yer alan çocukla en çok ilgilenen yetişkine karar verilmesine ilişkin gözlemlenen davranışlardan ayrıca gözlemci notları ve yorumlarından elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Gözlemcilerin açık uçlu gözlemlerinden elde edilen yorumlarda, her bir katılımcı için yorum yapıp not alınmadığı için, yüzdelik hesaplaması yapılmamıştır.

Tablo 1. Kitapçılara Çocuklarıyla Birlikte Gelen Yetişkinin Dağılımı

	f	%
Tek yetişkin	77	74
Her iki cinsiyette yetişkin	15	14,4
Aynı cinsiyette yetişkin grubu	12	11,6
Toplam	104	100

Tablo 1 incelendiğinde, yetişkinlerin 77’sinin (%74) tek yetişkin, 15’inin (%14,4) her iki cinsiyette yetişkin, yani hem anne hem babanın birlikte olduğu, 12’sinin (%11,6) ise aynı cinsiyette yetişkin grubuyla (iki ya da daha fazla aynı cinsiyetteki yetişkin grubuyla) kitapçılara geldikleri görülmektedir. Buna göre yetişkinlerin çoğunlukla, çocuklarıyla birlikte tek başlarına kitapçılara geldikleri söylenebilir.

Tablo 2. Çocuğun Elinin Tutulma Durumu ve Elini Tutan Ebeveynin Dağılımı

	f	%
Çocuğun eli tutulmadı	72	69,2
Anne tuttu	21	20,2
Baba tuttu	10	9,7
Her iki yetişkin de tuttu	1	0,9
Toplam	104	100

Tablo 2 incelendiğinde, anne babaların 72’sinin (%69,2) çocuklarının elini tutmadıkları görülmektedir. Çocuğun elini tutan yetişkinlerin ise, 21’inin (%20,2) anne,

10'unun (%9,7) baba, 1'inin (%0,9) her iki yetişkin olduğu görülmektedir. Buna göre, anne babaların çoğunlukla kitapçada çocuklarının ellerini tutmadıkları söylenebilir.

Tablo 3. Çocuğa Müdahale Edilme Durumu ve Müdahale Eden Ebeveynin Dağılımı

	f	%
Müdahale edilmedi	74	71,2
Anne müdahale etti	26	25
Baba müdahale etti	3	2,9
Her iki yetişkin de müdahale etti	1	0,9
Toplam	104	100

Tablo 3'e göre, 74 (%71,2) çocuğa anne ya da babaları tarafından herhangi bir müdahale yapılmadığı görülmektedir. Müdahale edilen çocukların 26'sının (%25) annesi, 3'ünün (%2,9) babası ve 1'inin (%0,9) ise hem annesi hem de babası tarafından müdahale edildiği saptanmıştır. Bu durumda çocuklara kitapçı ortamında anne ya da babalar tarafından genellikle müdahale edilmediği, müdahale eden yetişkinlerin çok az bir kısmının babalar, çoğunluğunun ise anneler olduğu söylenebilir.

Tablo 4. Kitabı Seçen Kişilerin Dağılımı

	f	%
Kitap seçilip incelenmedi	30	28,9
Çocuk	51	49
Anne	23	22,1
Baba	--	--
Toplam	104	100

Tablo 4 incelendiğinde kitapçılara gelen anne baba ve çocukların 30'unun (%28,9) kitapçada herhangi bir kitap seçip incelememesi; kitapları seçip inceleyenlerin 51'inin (%49) çocuk, 23'ünün (%22,1) anne olduğu görülmektedir. Buna göre çocukların büyük bir kısmının kitapları kendi isteklerine göre seçtiği, babaların ise çocuklarıyla birlikte kitap seçmedikleri, bu seçimi çocuklarına bıraktıkları söylenebilir.

Tablo 5. Çocukla Birlikte Kitap İnceleme Durumunun Dağılımı

	f	%
Kitap incelenmedi	30	28,9
Çocuk tek başına inceledi	16	15,4
Anne çocuğuyla birlikte inceledi	44	42,3
Baba çocuğuyla birlikte inceledi	10	9,6
Her iki yetişkin de çocuğuyla birlikte inceledi	4	3,8
Toplam	104	100

Tablo 5'e göre 30 (%28,9) kişi kitapçada kitap incelememiş, 16 (%15,4) çocuk da tek başına kitapları incelemiştir. Çocuklarıyla birlikte kitapları inceleyen ebeveynlerden 44'ünün (% 42,3) anne, 10'unun (%9,6) baba, 4'ünün (% 3,8) ise hem anne hem de baba olduğu görülmektedir. Buna göre, kitapçılara çocuklarıyla birlikte gelen anne babaların bir kısmının çocuklarıyla birlikte kitapları inceledikleri, bir kısmının ise incelemedikleri ve başka şeylerle ilgilendikleri söylenebilir.

Tablo 6. Kitap Hakkında Konuşulma Durumunun Dağılımı

	f	%
Konuşulmadı	47	45,2
Anne konuştu	43	41,4
Baba konuştu	10	9,6
Her iki yetişkin de konuştu	4	3,8
Toplam	104	100

Tablo 6'ya göre 47 (%45,2) çocuğun anne ya da babası çocuklarıyla kitap hakkında konuşmamaktadır. Kitap hakkında çocuklarıyla birlikte konuşan ebeveynlerden 43'ünün (%41,4) anne, 10'unun (%9,6) baba, 4'ünün (%3,8) ise hem anne hem de baba olduğu görülmektedir. Buna göre, kitapçılara çocuklarıyla birlikte gelen anne babaların bir kısmının çocuklarıyla kitaplar hakkında konuştukları, bir kısmının ise konuşmadığı, konuşan kişilerin çoğunlukla anneler olduğu söylenebilir.

Tablo 7. Kitabın Kimin İsteğine Göre Alındığının Dağılımı

	f	%
Cocuk	46	71,9
Anne	18	28,1
Baba	--	--
Toplam	64	100

Not: Kitapçıda gözlemlenen 104 çocuktan, 40 çocuğa kitap alınmadığı için bu çocuklar analiz dışı bırakılarak hesaplama yapılmıştır.

Tablo 7'de kitabın kimin isteğine göre alındığı incelendiğinde, 46'sının (%71,9) çocuk, 18'inin (%28,1) anne olduğu görülmektedir. Buna göre kitap alınmasında çocuğun isteğinin önemli olduğu ve büyük çoğunlukla çocukların isteklerine göre kitap alındığı, babaların ise kitap alımında isteklerini ya da tercihlerini belirtmeyerek bu kararı çocuklarına bıraktıkları söylenebilir.

Tablo 8. Kitabın Parasını Ödeyen Ebeveynin Dağılımı

	f	%
Anne	47	73,4
Baba	17	26,6
Toplam	64	100

Not: Kitapçıda gözlemlenen 104 çocuktan, 40 çocuğa kitap alınmadığı için bu çocuklar analiz dışı bırakılarak hesaplama yapılmıştır.

Tablo 8 incelendiğinde, kitap alıp parasını ödeyen ebeveynlerin 47'si (%73,4) anne, 17'si (%26,6) babadır. Diğer 40 ebeveyn ise kitap almamıştır.

Tablo 9. Çocukla En Çok İlgilenen Ebeveynin Dağılımı

	f	%
Anne	81	77,9
Baba	23	22,1
Toplam	104	100

Tablo 9'a göre çocukla en çok ilgilenen ebeveynin durumuna bakıldığında 81 (%77,9) annenin, 23 babanın (%22,1) kitapçılarda çocuklarıyla ilgilendikleri görülmektedir. Buna göre bir kitapçı ortamında "Anne çocuk mu? Baba çocuk mu?" sorusuna anne çocuk olarak yanıt verilebileceği, dolayısıyla kitapçılarda çocukla en çok ilgilenen yetişkinin anne olduğu söylenebilir.

Tablo 10. Anne ve Babaların İlgilendikleri Çocukların Yaşlarına ve Cinsiyetlerine İlişkin Dağılımı

	Yaş Grupları	Kız		Erkek	
		f	%	f	%
Anne	3 yaş	3	3,7	3	3,7
	4 yaş	29	35,8	28	34,6
	5 yaş	8	9,9	10	12,3
Toplam (n=81)		40	49,4	41	50,6
Baba	3 yaş	1	4,3	2	8,7
	4 yaş	5	21,7	9	39,1
	5 yaş	3	13,1	3	13,1
Toplam (n=23)		9	39,1	14	60,9

Tablo 10 incelendiğinde, annelerin ilgilendikleri çocukların % 49,4'ünün kız, % 50,6'sının erkek olduğu, çocukların yaşlarına göre anne ve babaların en çok 4 yaş grubundan çocuklarla birlikte kitapçıya geldikleri görülmektedir. Babaların ilgilendikleri çocukların ise % 39,1'inin kız, % 60,9'unun erkek çocuk olduğu ve en çok 4 yaşındaki çocuklarla kitapçıya geldikleri görülmektedir. Buna göre annelerin hem kız hem de erkek çocuklarıyla, babaların ise en çok 4-5 yaş grubundan erkek çocuklarıyla birlikte kitapçılara geldiği söylenebilir.

Tablo 11. Ailelerin Çocuklarıyla Birlikte Kitapçada Bulunma Amaçlarına Yönelik Gözlemci Notları

		f	%
Kitapçada bulunma amaçlarına yönelik gözlemler	Kitap almak	64	61,5
	Ortamı incelemek (kitap dışındaki materyalleri de incelemek)	17	16,4
	Kitap dışında başka bir materyal almak (oyuncak, CD, vb)	13	12,5
	Kitapları incelemek	10	9,6
Toplam		104	100

Tablo 11'e göre, kitapçılara çocuklarıyla birlikte gelen anne babaların, 64'ü (%61,5) kitap alma, 17'si (%16,4) ortamı inceleme (kitap dışında başka materyalleri de inceleme), 13'ü (%12,5) kitap dışında oyuncak, CD gibi başka bir materyal alma ve 10'u (%9,6) kitapları inceleme amacıyla kitapçılarda buldukları gözlemlenmiştir. Buna göre kitapçılara çocuklarıyla birlikte gelen anne ve babaların sadece kitap alma amacıyla orada bulunmadıkları, ortamı, kitapları incelemek ya da oyuncak, CD gibi materyalleri almak için de kitapçılara geldikleri söylenebilir.

Tablo 12. Anne Baba ve Çocuklara Yönelik Gözlemci Yorumları

	f	
Anne baba ve çocuklara yönelik gözlemler	Ebeveyn çocukla olumlu iletişim kurdu, kitaba birlikte bakıldı	19
	Ebeveyn başka şeylerle ilgilendi, çocuk kendisi kitap baktı	18
	Çocuk kitap almak istedi fakat ebeveyn reddederek istediği kitabı almadı	8
	Çocuk kitaplarla ilgilenmedi	5
	Çocuk beğendiği kitabı almak için ebeveyni ikna etmeye çalıştı ve ikna etti	3

Not: Gözlemcilerin açık uçlu gözlemlerinden elde edilen yorumlarda, her bir katılımcı için yorum yapıp not alınmadığı için, yüzdeler hesaplaması yapılmamıştır.

Tablo 12’de yer alan gözlemcilerin yorumlarına ilişkin kategoriler incelendiğinde, “Ebeveyn çocukla olumlu iletişim kurdu, kitaba birlikte bakıldı” kategorisine yönelik gözlemci yorumlarından bazıları şu şekildedir: “Baba çocukla konuşurken göz seviyesinde olmaya önem verdi. Çocukla birlikte kitabı inceledi, kitabın sayfalarını çocukla birlikte çevirdi.” (G13, Baba). “...seni anlıyorum. Şimdi birlikte bu kitapta hangi resimler var inceleyelim, bakalım ilginç bir şeyler var mı?” (G69, Anne).

Gözlemcilerin anne baba ve çocuklarına yönelik gözlemledikleri diğer bir kategori de “Ebeveyn başka şeylerle ilgilendi, çocuk kendisi kitap baktı” kategorisidir. Buna yönelik gözlemci yorumlarından biri şu şekildedir: “Baba kitapçının diğer bir ucunda, çocuk tek başına kitaplara bakıyor. Çocuk ara sıra babasına bakmak için kitapçıyı geziyor.” (G26, Baba).

“Çocuk kitap almak istedi fakat ebeveyn reddederek istediği kitabı almadı” kategorisine yönelik gözlemcilerin yorumlarından bazıları şöyledir: “Çocuğun kitap alma ısrarına rağmen bir anne almamakta diretti ve çocuğa “Üçer kadar sayıyorum, haydi buraya gel” diyerek kitabı almadı” (G10, Anne).

Gözlemcilerin yorumlarına ilişkin kategorilerden biri de “Çocuk kitaplarla ilgilenmedi” kategorisidir. Buna ilişkin ifadelerden biri şöyledir: “Annenin yönlendirmelerine rağmen çocuk kitaplarla ilgilenmedi, oyuncaklara yöneldi ve oyuncaklarla ilgilendi.” (G93, Anne).

Anne baba ve çocuklara yönelik gözlemci yorumlarına ilişkin son kategori “Çocuk beğendiği kitabı almak için ebeveyni ikna etmeye çalıştı ve ikna etti” kategorisidir. Bu doğrultudaki yorumlardan bazıları şöyledir: “Anne çocuğun ısrarına karşın “Sadece bir tane alma hakkın var” koşulunu sundu ancak çocuk diretince anne çocuğun istediği kitabı aldı.” (G77, Anne). “Çocuk babasına ısrarla bir kitabı almak istediğini söyledi, babası hayır gerek yok onu almamıza dedi, çocuk bir şeyler söyledi ve babası neyse onu da alalım bu seferlik dedi.” (G3, Baba).

Gözlemcilerin gözlem süresince yaptıkları yorumlara ilişkin, bazı anne babaların kitapçılarda çocukları kitaplarla ilgilenirken kendilerinin ilgilerine göre bir şeylere baktığı ve çocuklarıyla ilgilenmedikleri, bazı anne babaların ise, çocukları kitap almak istemesine rağmen onların bu isteklerini reddederek çocuklarına kitap almadıkları, çok az sayıda ebeveynin ise çocuklarının kendini ikna etmek için verdikleri uğraş sonunda kitap almaya razı oldukları görülmüştür.

4. Tartışma ve Öneriler

Bu araştırma sonucunda bir kitapçı ortamında “Anne çocuk mu? Baba çocuk mu?” sorusuna, anne çocuk olarak yanıt verilebileceği, dolayısıyla kitapçılarda çocukla en çok ilgilenen yetişkinin anne olduğu söylenebilmektedir. Ülkemizde Evans (1997) tarafından ilkökul mezunu babalarla yapılan bir araştırmada; babalara göre çocukların fiziksel bakımı annenin işi olup, babalara düşen sadece üç görev vardır, bunlar: çocuğun eğitimi hakkında karar vermek, çocuğa zihinsel beceriler öğretmek ve çocuğun bakımını sağlayacak parayı kazanmaktır. Yaklaşık 20 yıl önce gerçekleştirilen bu araştırmada hakim olan babaların geleneksel rollerinden uzaklaşıp, değişen babalık rolüne uygun olarak çocuklarıyla ev dışı ortamlarda da vakit geçirmeleri ve onlarla ilgilenmeleri beklenmektedir. Bu beklentiye uygun olarak babalık kavramıyla ilgili anayasamızda da değişiklikler yapılmıştır. Türk Medeni Kanununun 152. Maddesinde yer alan “Koca evlilik birliğinin reisidir” ilkesi 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ile kaldırılarak, bunun yerine eşlerin evlilik birliğinde eşit hak ve yükümlülüklerle sahip olduğunu belirten hükümler kabul edilmiştir. Bu hükümlerden biri Madde 185’de yer alan “Eşler, bu birliğin mutluluğunu elbirliğiyle sağlamak ve çocukların bakımına, eğitime ve gözetimine beraberce özen göstermekle yükümlüdürler” ilkesidir (Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı, 2012; Türk Medeni Kanunu, 2001). Ancak babaların çocuklarıyla ilgili sorumluluğu eşleriyle paylaştıkları ve babaların çocuklarıyla ev dışı ortamlarda daha fazla vakit geçirdikleri varsayımının bu araştırma için geçerli olmadığını, çocukla hala annelerin daha çok ilgilenmekte olduğunu görmekteyiz. Bu konuda farklı kültürlerde yapılan araştırmalar incelendiğinde Pakistan’da erkeklerin halka açık alanlarda çocuklarını tutma ve taşıma ile yemek için alışveriş yapma oranlarının kadınlara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur (Jahn ve Aslam, 1995). Amerika’da da erkeklerin kadınlara göre halka açık alanda birincil derecede çocuklarının bakımıyla ilgilendiği ortaya koyulmuştur (Amato, 1989).

Babaların çocuklarıyla ev dışı ortamlarda çok fazla ilgilenmemelerinin gözlem yapılan zamanla ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Harrington, Van Deusen ve Humberd (2011) babaların çocuk bakımıyla ilgili durumlarını inceledikleri araştırmada, 963 baba ile görüşme yapmışlardır. Araştırma sonucunda birçok babanın çocuk bakımıyla ilgili sorumluluğu eşleriyle paylaşmak istedikleri ancak çoğu zaman bu isteklerini yerine getirmedikleri görülmüştür. Babaların bu isteklerini yerine getirememelerindeki başlıca nedenin çalışma saatleri ve çalışma koşulları olduğu belirtilmiştir. Benzer şekilde başka bir araştırmada da babaların çalışma saatlerinin çocuklarıyla aktif bir şekilde ilgilenme sürelerini etkilediği sonucuna ulaşılmıştır (Aldous vd., 1998). Bu açıdan babaların çalışma koşulları nedeniyle hafta içi günlerde çocuklarıyla çok fazla ilgilenemedikleri, ancak özellikle hafta sonlarında çalışmayan ve dinlenme süreleri olan babaların, bu günlerde çocuklarıyla ev dışı ortamlarda daha fazla vakit geçirdikleri ve çocuklarıyla ilgilenibildikleri söylenilebilir. Bu durum değişen babalık rollerinin hafta sonlarında daha etkili gözlemlenebileceğini akıllara getirmektedir.

Babaların ev dışı ortamlarda çocuklarıyla daha az ilgilenmelerinin nedenlerinden biri de, babaların bu gibi durumlarda çocukla nasıl başa çıkacakları, neler yapmaları gerektiği konusunda yeterli bilgi ve deneyime sahip olmamalarından ya da çocuklarıyla birlikte daha nitelikli ve etkili zaman geçirme konusunda ne yapmaları gerektiğini bilememelerinden kaynaklandığı düşünülebilir. Bu gibi durumlarda babalar, kendi

babalarıyla yaşadıkları deneyimlere dayanarak, geleneksel baba modeline uygun bir şekilde ya çocuklarıyla hiç ilgilenmemekte ya da erkek çocuklarıyla daha fazla zaman geçirebilmekte dolayısıyla kendi babalarıyla yaşadıkları ilişki, çocuklarıyla ilişkilerine yansıtılabilmektedir. Bu konuda Ünlü (2010) tarafından yapılan bir araştırmada da babanın kendi babası ile yaşadığı ilişkiyi algılayış biçiminin, kendi çocuğunun bakımına katılımını etkilediğini göstermiştir.

Bu araştırmadan elde edilen diğer önemli bir sonuç da yetişkinlerin çoğunlukla, çocuklarıyla birlikte tek başlarına kitapçılara geldikleri, annelerin hem kız hem de erkek çocuklarıyla, babaların ise en çok 4-5 yaş grubundan erkek çocuklarıyla birlikte kitapçılara geldikleridir. Buna göre babaların ev dışı ortamlarda daha çok büyük yaş grubundan erkek çocuklarıyla vakit geçirdikleri söylenebilir. Bu araştırmanın sonucuyla benzer sonuçlara ulaşan araştırmalar incelendiğinde; babaların çocuklarıyla nadiren tek başlarına zaman geçirdikleri, annelerin babalara göre çocuklarıyla birlikte tek başlarına daha fazla zaman geçirdiği sonucuna ulaşılmıştır (Craig, 2006). Başka araştırmalarda da babaların kız çocuklarına göre erkek çocuklarıyla daha fazla ilgilendiği (Aldous vd., 1998; Amato, 1989; Barnett ve Baruch, 1987; Flouri ve Buchanan, 2003; Harris ve Morgan, 1991; Marsiglio, 1991) özellikle erkek çocukları tek çocuksa babanın çocukla ilgilenme süresinin daha da arttığı bulunmuştur. Babaların erkek çocuğuna sahip olmasının, onların daha aktif bir ebeveynlik göstermelerini etkilediği belirtilmektedir (Harris ve Morgan, 1991). Anneler çocuk bakımıyla ilgili denetleyen, planlayan ve idare eden durumundayken babaların sadece belirli alt görevlere yardımcı oldukları (Craig, 2006), çocuklarıyla en çok eğlenceli etkinlikler yaptıkları, oyun oynadıkları, sosyal faaliyetler gerçekleştirdikleri ve özel konularda konuştukları saptanmıştır (Craig, 2006; Marsiglio, 1991). Bu araştırma sonucunda ve diğer araştırmalarda da babaların erkek çocuklarıyla daha fazla ilgilendikleri ve zaman geçirdikleri görülmüştür. Bunun nedeni babaların kız çocuklarına göre erkek çocuklarıyla ilişkilerinde, kendi bilgi ve deneyimlerine dayanarak kendilerini daha donanımlı hissetmelerinden kaynaklı olabilir. Ayrıca babaların erkek çocuklarıyla cinsiyete dayalı etkinlikleri (futbol oynamak/izlemek, tamir işlerini yapmak gibi) daha rahat yapabileceklerini düşündüklerinden dolayı, erkek çocuklarıyla daha fazla zaman geçirdikleri düşünülebilir.

Araştırmada anne babaların kitapçıda çoğunlukla çocuklarının ellerini tutmadıkları ve çocuklara müdahale etmedikleri, müdahale eden yetişkinlerin çok az bir kısmının babalar, çoğunluğunun ise anneler olduğu görülmüştür. Ayrıca çocukların büyük bir kısmının kitapları kendi isteklerine göre seçtiği, babaların ise çocuklarıyla birlikte kitap seçmedikleri, bu seçimi çocuklarına bıraktıkları ve kitap alınmasında çocuğunun isteğinin önemli olduğu, büyük çoğunlukla çocukların isteklerine göre kitap alındığı, babaların ise kitap alımında isteklerini ya da tercihlerini belirtmeyerek bu kararı çocuklarına bıraktıkları saptanmıştır. Buna göre babaların annelere göre çocuklarına çok fazla müdahalede bulunmadıkları, çocuklarına yönelik kitap seçilmesi ya da alınmasında çocuklarını yönlendirmedikleri söylenebilir. Lindsey, Mize ve Pettit (1997) tarafından yapılan araştırmada babaların çocuklarını oyun oynarken serbest bırakıp herhangi bir müdahalede bulunmadıkları, annelerin ise, çocuklarına daha fazla yönerge verdikleri ve müdahale ettikleri görülmüştür. Bir başka araştırmada da annelerin büyük çoğunluğunun, çocuğunun her konuda kendisine danışmasını, kendisine

sormadan, izin almadan hiçbir şey yapmamasını istediği belirlenmiştir. Ayrıca bu eğilimin kız çocukları söz konusu olduğunda daha güçlü olduğu ortaya çıkmıştır (BA-
AKB, 1995). Baba- çocuk arasındaki iletişimi daha net bir şekilde ortaya koymak için babalar ve anneler karşılıklı incelendiğinde, babaların genellikle kendi çocukları ile etkileşimlerinde annelere göre daha az hassas davrandıkları, çocuklarını daha serbest bıraktıkları (Lewis ve Lamb, 2003; Lindsey vd., 1997) ve çocukların günlük yaşamlarında anneler kadar doğrudan yer almadıkları görülmektedir (Dempsey, 2000). Bu açıdan annelerin babalara göre çocuk bakımıyla ilgili daha fazla sorumluluk sahibi olmaları (Biernat ve Wortman, 1991; Çarkoğlu ve Kalaycıoğlu, 2012) nedeniyle çocuklarıyla ilgili konularda onlara daha fazla müdahale ettikleri, onların seçimlerinde yönlendirmelerde buldukları düşünülmektedir.

Bu araştırmada kitapçılara çocuklarıyla birlikte gelen anne babaların bir kısmının çocuklarıyla birlikte kitapları inceledikleri, bir kısmının ise incelemedikleri ve başka şeylerle ilgilendikleri ayrıca anne ve babaların sadece kitap alma amacıyla orada bulunmadıkları, ortamı, kitapları incelemek ya da oyuncak, CD gibi materyalleri almak için de kitapçılara geldikleri görülmüştür. Anne baba ve çocukların kitap almak amacı dışında da olsa sıklıkla kitapçılara gelmelerinin, çocukların farklı kitapları incelemelerine, beğenmelerine ve kitaplara yönelik olumlu tutumlar geliştirmelerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Okul öncesi dönemde çocuğu olan 374 ebeveynle gerçekleştirilen bir çalışmada, ebeveynlerin yaklaşık %70'inin çocukları ile kütüphaneye ve kitapçılara gittikleri sonucuna ulaşılmıştır (İflazoğlu Saban ve Altinkamış, 2014). Özellikle okul öncesi dönemdeki çocukların kitaplara karşı olumlu tutumlar geliştirmelerinde aile ve yakın çevresindeki kişilerin tutumları çok önemlidir. Ailedeki bireyler kitap, gazete ya da dergi okuyorsa ve çocuk evin içinde bunları görüyorsa, çocuğa yaş seviyesine uygun resimli kitaplar sunuluyor, masal anlatılıyor ve onun da anlatmasına imkân oluşturuluyorsa çocuğun kitaplara karşı ilgisi artacaktır (Büyük-kavas Kuran ve Ersözlü, 2009).

Araştırmada gözlemcilerin gözlemledikleri bazı ebeveynlere yönelik “Çocuk kitap almak istedi fakat ebeveyn reddederek istediği kitabı almadı”, bazılarında ise “Çocuk beğendiği kitabı almak için ebeveyni ikna etmeye çalıştı ve ikna etti” kategorisini vurguladıkları belirlenmiştir. Bu durumu yaşayan ebeveynlerden 8 tanesi çocuğun ısrarına rağmen fikrini değiştirmezken, üçünün fikrini değiştirerek çocuğunun isteğini yerine getirdiği görülmüştür. Bellinger ve Gleason (1982) tarafından yapılan araştırmada, okul öncesi dönemdeki çocuklar, anne ya da babalarından bir şey istediklerinde, babaların annelere göre daha fazla emir cümlesi kullanarak çocuklarına yanıt verdikleri görülmüştür. BAAKB (1995) tarafından yapılan bir başka araştırmada da, annelerin isteklerine uymayan çocuklarına karşı gösterdikleri davranışları incelendiğinde; annelerin yarısından fazlasının bu durumda çocuğuna sert, diğer annelerin ise ılımlı bir tepki gösterdiği bulunmuştur. Annenin çocuk sayısı azaldıkça ve öğrenim düzeyi arttıkça ılımlı tepkilerinin güçlenmekte, fazla sert ya da çok yumuşak tepkilerinin zayıflamakta olduğu saptanmıştır. Ayrıca annelerin kendisinin ve çocuğunun aynı derecede önemli ve aynı anda yerine getirilmesi gereken istekleri olduğunda annelerin yarısı çocuğa öncelik verirken, aynı orandaki diğer grubun durumu yeniden gözden geçirerek karar verdikleri bulunmuştur. Bu araştırmada çocukların istedikleri kitabı almalarına yönelik anne ve babaların farklı tutumlar sergiledikleri görülmüştür.

Bazı ebeveynler çocukların ısrarına rağmen aldıkları kararı sürdürerek istikrarlı bir şekilde kitabı almamışlardır. Çok az sayıda da olsa bazı ebeveynler ise kitap almamacaklarını belirtmelerine rağmen, kararlarında istikrarlı olamamış ve çocuklarının isteklerini yerine getirmişlerdir. Araştırmada gözlemci yorumlarından birisi de “Çocuk kitaplarla ilgilenmedi” kategorisine yöneliktir. Elçi ve Mülazımoğlu Ballı (2014) tarafından ebeveynlerin, çocuklarının serbest zaman aktiviteleri hakkındaki görüş ve beklentilerinin incelenmesi amacıyla yapılan araştırmada çocukların en çok tercih ettiği serbest zaman etkinliklerinin; TV izlemek, müzik dinlemek, bilgisayar ve internet ile uğraşmak ve dördüncü sırada ise spor yapmak olduğu bulunmuştur. Ebeveynlerin çocuklarından beklentilerine bakıldığında ise çocuklarının serbest zaman aktivitesi olarak ilk sırada spor yapmaları gerektiği ve daha sonra kitap ve dergi okumaları görüşünde oldukları saptanmıştır. Bu açıdan çocukların kitaplarla ilgilenmelerinde, kitaplara yönelik olumlu tutumlar benimsemelerinde ailelerin büyük bir önemi olduğu, bu konuda çocuklarına model olmaları gerektiği, çocuklarını kitaplarla ilgilenmeleri, kitap okumaları yönünde teşvik etmelerinin gerektiği düşünülmektedir.

Bu araştırma sonucunda ev dışındaki ortamlardan biri olan kitapçılarda çocukların en çok ilgilenen ebeveynin anne olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu açıdan babaların çocuklarıyla nitelikli zaman geçirmelerini ve ev dışı ortamlarda da çocuklarıyla daha fazla ilgilenmelerini destekleyecek eğitim programları hazırlanarak, babaların katılımlarının sağlanması önerilmektedir. Bu araştırma ışığında daha sonra yapılacak araştırmalarda çocuklarla ev dışı ortamlarda en çok ilgilenen yetişkini belirlemek amacıyla gözlemler farklı mekanlarda gerçekleştirilebilir. Ayrıca gözlem tekniğiyle birlikte anne ve babalarla görüşmeler gerçekleştirilerek onların görüşleri alınabilir.

5. Kaynaklar

- Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı (2012). Parasal sınırlar ve oranlar hakkında genel tebliğ (Sayı: 2012/1). < www.edb.adalet.gov.tr/Ymb/doc/2012-3.doc>adresinden 18.05.2016 tarihinde alınmıştır.
- Aldous, J. (1969). Occupational characteristics and males' role performance in the family. *Journal of Marriage and Family*, 31 (4), 707-712.
- Aldous, J., Mulligan, G. M., & Bjamason, T. (1998). Fathering over time: What makes the difference?. *Journal of Marriage and the Family*, 60 (4), 809-820.
- Amato, P.R. (1989). Who cares for children in public places? Naturalistic observation of male and female caretakers. *Journal of Marriage and Family*, 51 (4), 981-990.
- Averett, S. L., Gennetian, L. A., & Peters, H. E. (2000). Patterns and determinants of paternal child care during a child's first three years of life. *Marriage & family review*, 29(2-3), 115-136.
- Barnett, R.C., & Baruch, G. K. (1987). Determinants of fathers' participation in family work. *Journal of Marriage and Family*, 49 (1), 29-40.
- Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı (BAAKB). (1995). Ailede çocuk eğitimi araştırması (Aralık 1992-Aralık 1993). Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları, No: 84. Ankara: Bizim Büro Yayınevi.
- Bellinger, D. C., & Gleason, J. B. (1982). Sex differences in parental directives to young children. *Sex roles*, 8(11), 1123-1139.
- Biernat, M., & Wortman, C. B. (1991). Sharing of home responsibilities between professionally employed women and their husbands. *Journal of personality and social psychology*, 60(6), 844.

- Biggart, L., & O'Brien, M. (2010). UK fathers' long work hours: Career stage or fatherhood? *Fathering*, 8(3), 341-361.
- Büyükkavas Kuran, Ş., ve Ersözölü, Z. N. (2009). Sınıf öğretmenlerinin çocuk edebiyatına ilişkin görüşleri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 1-17.
- Castillo, J., Welch, G., & Sarver, C. (2011). Fathering: The relationship between fathers' residence, fathers' sociodemographic characteristics, and father involvement. *Matern Child Health J.*, 15, 1342-1349.
- Cooksey, E. C., & Fondell, M. M. (1996). Spending time with his kids: Effects of family structure on fathers' and children's lives. *Journal of Marriage and the Family*, 693-707.
- Craig, L. (2006). Does father care mean fathers share? A comparison of how mothers and fathers in intact families spend time with children. *Gender & society*, 20(2), 259-281.
- Creswell, J. W. (2009). *Research design: Qualitative, quantitative and mixed methods approaches* (3.edition). California: Sage Publications.
- Çarçoğlu, A. ve Kalaycıoğlu, E. (2012) Türkiye'de aile, iş ve toplumsal cinsiyet raporu. Uluslararası Sosyal Saha Çalışmaları Programı (International Social Survey Program-ISSP). <<http://kasaum.an-kara.edu.tr/files/2013/11/turkiyedeaileisvetoplumsalciinsiyetraporu2.pdf>> adresinden 15.05.2016 tarihinde alınmıştır.
- Daly, K. J. (1996). Spending time with the kids: Meanings of family time for fathers. *Family Relations*, 45(4), 466-476.
- Darga, H. (1999). Farklı sosyo-ekonomik düzeydeki babaların altı, on, on dört yaşlarındaki çocuklarının eğitimine katılımlarının değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Dempsey, K. C. (2000). Men's share of child care: A rural and urban comparison. *Journal of Family Studies*, 6(2), 245-266.
- Elçi, G., ve Mülazımoğlu Ballı, Ö. (2014). Ebeveynlerin çocuklarının serbest zaman aktiviteleri ve spora katılımlarıyla ilgili görüş ve beklentileri. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 6(1), 36-46.
- Engle, P. L., Menon, P., Garrett, J. L., & Slack, A. T. (1997). Developing a research and action agenda for examining urbanization and caregiving. *Environment and Urbanization*, 9, 253-270.
- Entwisle, D. R. & Doering, S. (1988). The emergent father role. *Journal of Sex Roles*, 18(3,4), 119-121.
- Erkal, S., ve Çopur, Z. (2013). The views and behaviours of women on the distribution of responsibility in household activities. *Sosyal Politika Çalışmaları*, 13(31), 49-64.
- Evans, C. (1997). Düşük sosyo-ekonomik örnekleme Türk babaların rollerine yönelik tutumları ve katılımları. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Flouri, E., & Buchanan, A. (2003). What predicts fathers' involvement with their children? A prospective study of intact families. *British Journal of Developmental Psychology*, 21, 81-98.
- Gadsden, V. (1995). The absence of father: Effects on children's development and family functioning. Philadelphia, PA: National Center on Fathers and Families.
- Güngörmüş Özkardeş, O., ve Arkonaç, S. (1998). İki farklı düzeyde baba olma algısı. *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10, 253-263.
- Harrington, B., Van Deusen, F., & Humberd, B. (2011). *The new dad: Caring, committed and conflicted*. Boston, MA: Boston College Centre for Work and Family.
- Harris, S. M. (2002). Father absence in the African American community: Towards a new paradigm. *Race, Gender, and Class*, 9, 111-133.
- Harris, K. M., & Morgan, S. P. (1991). Fathers, sons, and daughters: Differential paternal involvement in parenting. *Journal of Marriage and the Family*, 531-544.

- İflazoğlu Saban, A., ve Altinkamış, N. F. (2014). Okul öncesi çağda çocuğu olan ebeveynlerin okuma inançlarının incelenmesi. *International Journal of Human Sciences*, 11(1), 317-337.
- Jahn, A., & Aslam, A. (1995). Fathers' perception of child health: A case study in a squatter settlement of Karachi, Pakistan. *Health Transition Review*, 5, 191-206.
- Lamb, M. E. (2000). The history of research on father involvement: An overview. *Marriage & Family Review*, 29(2-3), 23-42.
- Lewis, C., & Lamb, M.E. (2003). Fathers' influences on children's development: The evidence from two-parent families. *European Journal of Psychology of Education*, 18 (2), 211-228.
- Lindsey, E.W., Mize, J., & Pettit, G.S. (1997). Differential play patterns of mothers and fathers of sons and daughters: Implications for children's gender role development. *Sex Roles*, 37 (9/10), 643- 661.
- Marsiglio, W. (1991). Paternal engagement activities with minor children. *Journal of Marriage and the Family*, 53 (4), 973-986.
- McLaughlin, K., & Muldoon, O. (2014). Father identity, involvement and work-family balance: An indepth interview study. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 24(5), 439-452.
- Milkie, M. A., Mattingly, M. J., Nomaguchi, K. M., Bianchi, S. M., & Robinson, J. P. (2004). The time squeeze: Parental statuses and feelings about time with children. *Journal of Marriage and Family*, 66(3), 739-761.
- Norman, H., Elliot, M., & Fagan, C. (2014). Which fathers are the most involved in taking care of their toddlers in the UK? An investigation of the predictors of paternal involvement. *Community, Work & Family*, 17(2), 163-180.
- Razon, N. (1987). Çocuk eğitiminde babanın rolü. *Pembe Bağcık Dergisi Gözlem Yayıncılık*, 1, 1-3.
- Tavşancıl, E., ve Aslan, E. (2001). İçerik analizi ve uygulama örnekleri. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Tezel Şahin, F., ve Özbey, S. (2009). Okul öncesi eğitim programında uygulanan aile katılım çalışmalarında baba katılımının yeri ve önemi. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 5(17), 30-40.
- Thomas, P. A., Krampe, E. M., & Newton, R. R. (2008). Father presence, family structure, and feelings of closeness to the father among adult African American children. *Journal of Black Studies*, 38(4), 529-546.
- Türk Medeni Kanunu. (2001). Kanun no. 4721. < <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4721.html>> adresinden 18.05.2016 tarihinde alınmıştır.
- Ünal, F., ve Kök, E. E. (2015). 0-6 yaş çocuğu olan ebeveynlerin babalık rolüne ilişkin görüşleri. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1 (4), 1383-1396.
- Ünlü, Ş. (2010). Being fathered and being a father: examination of the general pattern of Turkish fathers' and their own fathers' involvement level for children between the ages of 0-8. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Extended Abstract

Purpose: In line with the industrial and technological developments in recent centuries in particular, both the involvement of women in business more and the technological improvements have brought about the changes in the family structure. As a result of these changes, besides mother regarded as the first person taking care of the childcare and their education, father also started to involve in the lives of children more and more. In the current time when father roles and responsibilities are becoming more important, a great many researches have been carried out over such issues as father and child relation, father involvement, the communication of

fathers with children by interviewing with fathers or asking them to fill in scales with regard to the issue. In this sense, it is believed that determining the adults taking care of children with a priority in outdoor environments within the process depending on observatory proofs will make a significant contribution to the field, and also the data obtained by observing mothers and fathers in natural environments will explain the case naturally and clearly. The study was carried out to determine the parent taking care of the children the most by directly observing mother, father and children coming to the bookstore.

Method: The study was carried out depending on "Qualitative Research Method". The observations conducted in natural environment without any interruption was carried out in 13 different bookstores in the central towns of the city of Ankara in the last 3 months of the year 2015 and first 2 months of the year 2016, in 5 months in total. The participants of the research were made up of 104 children and mothers and fathers. The case of parents' taking care of children was observed through "Unstructured and Non-Participant Observation". As a data collection instrument, "Observation Form" that was prepared by the researchers was used. The observation form was made up of two parts as "the behaviours to be observed with regard to deciding the adult taking care of the child the most" and "observer's notes and comments". The observers observed parents in the bookstores in a natural way in order not to know them being watched. In this process, they observed the parents coming to the bookstore with their children. When a child in preschool period comes to the bookstore, the first task of the observer was to decide the parent taking care of the child the most. If the child came to the bookstore with a single parent, this adult was recorded as the one taking care of the child the most. If the child came to the bookstore with more than one parent, the observed put down the person holding the hand of the child, intervening the child, talking to the child about the book, examining the books with the child as the adult taking care of the child the most. Each observation went on during the decision about the adult person dealing with the child the most. The observation which did not end up with a decision was excluded. The duration of observation varied from 10 to 20 minutes. In order to determine how consistent the observers were in themselves or in a group in their observation and assessments, a pre-reliability study was conducted. In a pilot study, 10 observation was made and the observers observed the same people in the same environment. With a calculation of the percentages of the replies given to all codes observed, the observers were found consistent at 92% level. In addition, the adults observed as a result of the observation were asked the age of the child and whether the child had a father or a mother and "Participant Confirmation" was taken. As 7 of the children were not in the preschool age group (3-5) they were taken out of analysis.

Conclusion and Recommendations: At the end of the research, it was found that children were mostly not intervened by the mothers and fathers in the environment of bookstores, the adults intervening the child were fathers in small amounts but mothers in large amounts, most of the children chose their books on their own, fathers did not choose a book with their children and left the choice to the child. In addition, it was found that mothers were the ones taking care of the children the most, fathers came to the bookstores with their boy child at the age group of 4-5 and did not take care of their children so much. Depending on these results, it is likely to carry out observations in different places in order to determine the adult taking care of the child in outdoor environment in future studies.